

משרד החינוך
הוועדה לגלישה בטוחה ברשת

חושבים לפני שמפיצים

מערך שיעור בנושא -

הפצת תמונות וסרטונים ברשת

משרד החינוך
הוועדה לגלישה בטוחה ברשת

נושא היחידה השיעור	חושבים לפני שמפיצים
פיתוח	הוועדה המשרדית לגלישה בטוחה, משרד החינוך ¹
שכבת גיל	ז-יב
משך היחידה/ השיעור	90 דקות
סביבת למידה	עמדת מורה מקוונת ומקרן
מטרות	<p>1. פיתוח אחריות אישית, אחריות אזרחית-חברתית והסכמות על דרכי תגובה ודיווח, למניעת פגיעה בפרטיות ובשם טוב של תלמידים על ידי תלמידים אחרים, בדגש על הפעילות ברשתות החברתיות.</p> <p>2. העצמת התלמידים ושימת דגש על כך שבידיהם למנוע פגיעה בעצמם ולהימנע מפגיעה באחר.</p> <p>3. הגברת המודעות למשמעויות ולתוצאות האפשריות של הפצת מידע, תצלומים וסרטונים ברשתות חברתיות.</p> <p>* מטרות אלה נכונות לאורך כל השנה ובפרט לקראת היציאה לחופשת הקיץ במהלכה התלמידים מבליים שעות רבות במרחבי הרשת.</p>
מיומנויות המאה ה-21	פיתוח נורמות ראויות להתנהלות מיטבית ברשת
חומרי למידה וחומרי עזר	סרטונים: הפצת תמונה מביכה הפצת תמונה חושפנית
משימה מסכמת	משימה לתלמידים מופיעה בסוף מערך השיעור
המלצות למורה	- מומלץ לקרוא את סיפורי המקרה לפני העברת השיעור ולבחון את מידת התאמתם לקהל היעד. - מומלץ להדפיס את הכרטיסיות המופיעות בנספח כמספר קבוצות הדין.

¹ השיעור מבוסס על מערך השיעור "פרטי באופן ציבורי" אשר נכתב בשיתוף עם משרד המשפטים.

משרד החינוך
הוועדה לגלישה בטוחה ברשת

מערך השיעור

הצגת הרקע לשיעור:

מהפכת המידע של המאה ה-21 מזמנת שפע אפשרויות חדשות ומרתקות ללמידה, ליצירת קשרים חברתיים ולהנאה. לצדן של הזדמנויות אלו, מציבה אתגרים חדשים ומורכבים וחושפת את צרכייה למצבי סיכון ופגיעה.

רשת האינטרנט בכלל ו הרשתות החברתיות בפרט מציעות במה ייחודית ליצירת קשרים בין אישיים מגוונים בין בני אדם מתוך מכנה משותף, תחומי עניין דומים או ערכים משותפים. עם זאת, טמונה בבמה הייחודית גם האפשרות לפעילויות פוגעניות. בבואנו לקדם שיח על התועלת ברשתות החברתיות לצד המגבלות והאתגרים שהן מזמנות, עלינו להיות מודעים למקומן המרכזי בחיי תלמידינו ומתוך כך לשאוף לפתח בקרב התלמידים מודעות לחשיבותן של נורמות התנהגות מיטביות ברשת ולשימוש נבון בכלים הטכנולוגיים ובמכשירים האישיים. כמו כן, חשוב לפתח מודעות למורכבות המרחב הווירטואלי ואתגריו. לאורך כל שנת הלימודים הדגשנו היבטים אלו באמצעות המסר - **"30 שניות למחשבה לפני שיתוף והפצה"**.

כעת, כשאנו נמצאים בסיימה של השנה ו החופש הגדול עומד בפתח ומציע מגוון של הזדמנויות ופעילויות לילדים ובני הנוער. יחד עם זאת, החופש מאופיין בשעות פנאי מרובות, הטומן בחובו גם חשיפה למצבי סיכון בעולם הממשי וגם במרחבי הרשת. גם לקראת היציאה לחופשת הקיץ נרצה להדגיש את החשיבות בהפעלת שיקול דעת והשהיית תגובה לפני פרסום תכנים ברשת על מנת שתהיה לנו חופשה בטוחה ומהנה.

א. שיח בכיתה

המורה יפתח את הדיון בשאלות אודות שימוש ברשת בקרב התלמידים - מתי ולשם מה אתם משתמשים ברשת? (למידה, פנאי, שמירה על קשר עם משפחה וחברים)

- באילו רשתות חברתיות אתם חברים? מה תוכלו לספר על החוויה של התנהלות ברשת החברתית? (מדוע בחרתם להיות שם? מה הרווח? מה עלול להיות ההפסד?)
- ספרו על חוויה חיובית שהייתה לכם ברשת? מה קרה לכם שם?
- האם הזדמן לכם להיחשף ברשת לתמונות או סרטונים של בני נוער שאינכם מכירים?
- מה דעתכם על פרסום תמונות ברשת (בפייסבוק, באינסטגרם, בסנאפצ'אט...)?
- האם אתם מעבירים הלאה סרטונים או תמונות של אחרים? מה שיקול הדעת שמנחה אתכם?
- האם אתם מצלמים מצבים מביכים שלכם? של הסובבים אתכם? מדוע?
- מה אתם עושים עם התמונות המביכות שלכם או של חבריכם?
- מי יכול לשתף במקרה בו צילם חבר או הצטלם בעצמו באופן מביך והתחרט על כך בהמשך?

משרד החינוך
הוועדה לגלישה בטוחה ברשת

ב. המורה יקריא/יקריין בפני התלמידים סיפורי מקרה העוסקים בנושא הפצת תמונות וסרטונים ברשת.

ג. הכיתה תתחלק לקבוצות דיון. כל קבוצה תדון על אחד המקרים. (לא יותר מ 4 ילדים בקבוצה). מצ"ב [נספח](#) ובו סיפורי המקרה והשאלות הלוות.

ד. לאחר הפעילות בקבוצות יתקיים דיון קצר במליאה תוך התייחסות לתובנות שעלו בשיח הקבוצתי. מומלץ להתייחס בדיון להיבטים הבאים:

האירועים המוצגים בכרטיסיות מתרחשים בחופשת הקיץ זמן בו בני נוער מבליים, נהנים ומתעדים את עצמם בתמונות וסרטונים. אתם מוזמנים לבחון באמצעות דיון בשאלות גם את התנהלותכם האישית עם פתיחת חופשת הקיץ.

- הדומה והשונה בין המקרים שהוצגו (השוני מתבטא באדם שצילם והפיץ את התמונה – הנפגע עצמו או אדם אחר. כמו כן, ישנו הבדל בין הסיפורים מבחינת דרכי התגובה של הנפגע).
- מה בין המקרים השונים לבין המסר של – "30 שניות למחשבה לפני שיתוף והפצה"?
- חשוב להדגיש שצילום תמונה ושליחתה לחבר מסוים לא מהווה הסכמה להפצה.
- חשוב לחדד את ההבדל שבין ההסכמה לצילום או לחשיפה בפני אדם מסוים, לבין מתן הסכמה להפצה.
- כדאי להעביר את המסר שצילום תמונות הינו לגיטימי ויכול להוות חלק מאינטראקציות חברתיות, אך יחד עם זאת חשוב שיעשה בהסכמה תוך התייחסות לגבול בין צחוק והנאה לבין פגיעה ועלבון.
- כדאי לדבר על התחשבות, רגישות ואכפתיות לזולת – אל תפרסם מה שלא היית רוצה שיפרסמו עליך או על יקיריך.
- יש להדגיש את האחריות האישית של כל אחד מהמעורבים (כל מי שקיבל את התמונה) ואת החשיבות בהפעלת שיקול דעת טרם הפצת המידע לאחרים.
- יש להתייחס בדיון להיבט החוקי של המקרים שהוצגו –

[חוק הגנת הפרטיות](#) הקובע כי לא יפגע אדם בפרטיות של זולתו ללא הסכמתו. החוק למניעת הטרדה מינית (והתיקון לחוק – "[חוק הסרטונים](#)") הקובע כי הפצת סרטון אינטימי ללא ידיעת המצולם, הינו עברה פלילית. בהקשר זה יש לציין כי גיל האחריות הפלילית הינו 12 ומעלה, וכי ניתן להגיש כתבי אישום נגד בני נוער אשר ביצעו עבירות של פגיעה בפרטיות או הטרדה מינית.

ה. לאחר הדיון ולסיכום השיעור ניתן להציג בפני הכיתה אחד הסרטון הבא: [מניעת עבריינות נוער](#) ([מקרה נערה](#))

משרד החינוך
הוועדה לגלישה בטוחה ברשת

נספח

סיפור מספר 1

בתחילת החופש הגדול, יצאו מספר חניכי תנועת הנוער "עמי" צים" (עמיתים צעירים) לאזור בקעת הירדן, לארגן ולהקים את שטח המאהל עבור מחנה הקיץ אשר ייפתח באותו שבוע. באחד הערבים, נכנס שאול, אחד מחברי הקבוצה, לאוהל וראה לפניו את עמית פושט את בגדיו ומתארגן לשינה.... בצחוק מתגלגל וערמומי שלף את הטלפון הנייד וצילם את עמית בעודו לבוש אך ורק בתחתוניו.

עוד לפני שעמית הבין מה התרחש, שלח שאול את התמונה בווטסאפ לשאר החברים שאמורים להצטרף למחנה, וכתב: "יאללה בואו מהר, מחכים לכם...הולכים פה קטעים".

מיד החלו התגובות לזרום בקבוצה.

היה מי שכתב: "עמית, מחר אני רוצה לראות אותך בתחתונים בצבע אדום". חבר נוסף הגיב: "רוצים עוד תמונות, זה לא מספיק...". התמונה אף הועלתה לאינסטגרם וזכתה להרבה תגובות ו-"לייקים".

כאשר קרא עמית את התגובות, הוא החליט לחזור מיד לביתו ולא להישאר במחנה עם שאר חברי הקבוצה. אך בזמן שהחל לארוז את חפציו ראה שהופיעו גם תגובות אחרות "חבר'ה, זה לא יפה, זה פוגע", "אל תפיצו, תמחקו את התמונה". עמית קרא את התגובות והתלבט מה עליו לעשות...

שאלות לדיון בעקבות סיפור מספר 1

- מה לדעתכם חשב והרגיש עמית לאחר שנודע לו על הפצת התמונה?
- מי פגע בו? האם שאול בלבד? האם ישנם עוד שותפים לפגיעה?
- מדוע לדעתכם התגובה הראשונית של עמית הייתה לארוז את בגדיו ולרצות לעזוב?
- אילו דרכי ההתמודדות נוספות הייתם מציעים לעמית?
- מה היא, לדעתכם, האחריות והחובה של כל אלו שקיבלו את התמונה המביכה לידיהם ("העומדים מהצד")?
- מה הייתם עושים במקום עמית?
- מה הייתם עושים במידה והייתם נחשפים לתמונה שהופצה?
- האם נתקלתם במקרים דומים? כיצד פעלתם?

משרד החינוך
הוועדה לגלישה בטוחה ברשת

סיפור מספר 2

בתחילת החופש הגדול, יצאו מספר חניכי תנועת הנוער "עמי" צים" (עמיתים צעירים) לאזור בקעת הירדן, לארגן ולהקים את שטח המאהל עבור מחנה הקיץ אשר ייפתח באותו שבוע. בערב היום הראשון החליט אייל, אחד מחברי הקבוצה, לצלם את עצמו בלבוש תחתון ולשלוח את התמונה לחמישה חברים קרובים מהתנועה. הוא שלח את התמונה והוסיף לה את הכיתוב: "עושה פה חיים... מחכה לכם".

רן, אחד מחבריו של אייל, קיבל את התמונה ושלח אותה גם הוא לחברו הטוב, נדב, בתוספת כיתוב: "עוד מעט גם אני אהיה שם...איזה כיף הולך להיות". נדב, אשר הינו חבר בתנועת נוער אחרת, שלח גם הוא את התמונה לחבריו וכתב: "ככה עושים חיים בעמי" צים... יש לנו עוד מה ללמוד!". וכך החלה תמונתו של אייל להתגלגל ברשת, הופצה מחבר לחבר, ואף הועלתה לאינסטגרם וזכתה להרבה תגובות ו"לייקים". – כאשר גילה אייל כי תמונתו הופצה ברבים ללא הסכמתו, הרגיש פגוע וכועס. הוא שקל כיצד להגיב ולבסוף החליט לעשות מעשה - צילם והעלה לרשת סרטון קצר בו שיתף בתחושותיו בעקבות הפצת התמונה. תוך זמן קצר קיבל תגובות חמות על המעשה האמיץ, גם ברשת וגם מחבריו במאהל.

שאלות לדיון בעקבות סיפור מספר 2

- כיצד לדעתכם ניתן להסביר את העובדה כי אייל הרגיש פגוע וכועס בעקבות הפצת התמונה על אף שהוא זה ששיתף אותה עם חבריו לקבוצה?
- לאחר מספר ימים, שוחח רן עם חבריו וסיפר להם עד כמה נפגע אייל מהפצת התמונה. בתגובה לכך ענה אחד החברים: "מה זאת אומרת נפגע? אבל הוא זה ששלח התמונה בוואטסאפ! אז ברור שזה לא מפריע לו". מה דעתכם? כיצד הייתם מגיבים לדברי החבר?
- מה הייתה תשובתכם אם אייל היה כותב בקבוצה: "לעיניכם בלבד, אל תפיצו!"?
- כיצד הייתם מתמודדים במקום אייל?
- האם נתקלתם במקרים דומים? כיצד פעלתם?

משרד החינוך
הוועדה לגלישה בטוחה ברשת

סיפור מספר 3

בזמן חופשת הקיץ, ערכו קבוצת חברים מסיבה בברכה. החבר'ה שחו, שיחקו, רקדו ונהנו מהאווירה. יוני, אחד מחברי הקבוצה, צילם תמונות רבות במהלך האירוע במכשיר הסלולרי שלו. כשהתבונן בתמונות שצילם, הבחין כי באחת מהן ניתן לראות כיצד חלקו העליון של בגד הים של רחלי השתחרר בדיוק בזמן שקפצה לברכה.

יוני שמח מאד על כך שהצליח לתעד "אירוע מרגש" זה. הוא שלח את התמונה בווטסאפ למשתתפי המסיבה והוסיף לה כיתוב- "רגע מיוחד שאסור לפספס".

מיד החלו התגובות בקבוצה לזרום. היה מי שכתב: "רוצים עוד תמונות...". אחר כתב: "רחלי, יפה לך ככה...", וחברה אחרת הוסיפה: "איזה קטעים אתך...". תוך זמן קצר הועלתה התמונה גם לאינסטגרם וזכתה להרבה תגובות ו"לייקים".

רחלי, שהבחינה בצחקוקים של חבריה בברכה וקראה את התגובות ברשת יצאה מהמסיבה מבוישת ונבוכה. היא לבשה את בגדיה והלכה מיד לביתה. בכל אותו ערב וגם למחרת, לא ענתה לטלפונים של חבריה ולא הגיבה להודעותיהם. הוריה של רחלי, אשר הבחינו בשינוי מצב הרוח שלה דובבו אותה לדבר ושמעו ממנה את פרטי המקרה שהתרחש במסיבת הברכה. בעקבות כך, החליטו הוריה של רחלי לפנות מיד למנהלת בית הספר ובמקביל להגיש תלונה במשטרה.

שאלות לדיון בעקבות סיפור מספר 3

- מה לדעתכם הרגישה רחלי לאחר שנודע לה על צילום התמונה והפצתה? (האם יש הבדל בין צילום תמונה להפצת תמונה?)
- מי פגע בה? האם יוני בלבד? האם ישנם עוד שותפים לפגיעה?
- מה היא, לדעתכם, האחריות והחובה של כל אלו שקיבלו את התמונה המביכה לידיהם ("העומדים מהצד")?
- מה דעתכם על האופן בו התמודדה רחלי עם האירוע?
- מה הייתם עושים במקום רחלי?
- מה הייתם עושים אילו אתם הייתם נחשפים לתמונה זו או לכל תמונה אחרת בעלת אופי מיני?
- האם נתקלתם במקרים דומים? כיצד פעלתם?